

Απόστολος Πιερρής

Απαραίτητο Σημείωμα για τις 29 Μαΐου

Στις 29 Μαΐου 1453 ο νεαρός Σουλτάνος Μωάμεθ Β', μόλις 21 ετών, επόρθησε την Πόλη. Η νεότητα, σε δυναμική νοηματική προοπτική, παίζει πάντα σημαίνοντα ρόλο στην Ελληνική ιστορία. Την Βυζαντινή Αυτοκρατορία διαδέχθηκε η Οθωμανική στον ίδιο οικείο γεωπολιτικό χώρο. Η μεταβολή είχε ωριμάσει από καιρό. Η Αυτοκρατορία είχε συρρικνωθεί περιοριζόμενη στην Πόλη. **Το ιστορικό κέντρο βάρους του Ελληνισμού είχε μετατοπισθεί, επανελθόν στο τόπο πρώτης αρχής του αρχαίου Ελληνισμού, στην Λακεδαίμονα και το Δεσποτάτο του Μορέως.**

Πριν δυόμισι αιώνες από τότε, η Πόλη είχε κατακτηθεί και λεηλατηθεί από τους Δυτικούς της Δ' Σταυροφορίας. Οι κατακτητές υπέταξαν τα εδάφη της Αυτοκρατορίας πλην μερικών εξαιρέσεων όπου αποκαταστάθηκαν Βυζαντινές ηγεμονίες. Στην Πελοπόννησο έγινε η μεγάλη διαπάλη Δυτικών και Βυζαντινών. **Το Δεσποτάτο προέκυψε από αυτήν την αντιπαράθεση με ηυξημένη αίσθηση και συνείδηση ταυτότητας.** Στην Πελοπόννησο πλέον εξελίσσεται το δράμα του ύστατου Βυζαντίου. **Και αυτό αποτυπώνει ο βαθυστόχαστος Παπαδιαμάντης με την «Γυφτοπούλα» του.**

Η Δυτική Ευρωπαϊκή κυριαρχία στον οικείο χώρο του Ελληνισμού δεν άφησε σημαντικά σημάδια παρουσίας. Η πολιτισμική και χωρολογική αλλοτριότητα, αφ' ενός ετόνωσε την απόκρουση της Δυτικής επίδρασης στον πληθυσμό, αφ' ετέρου ενέτεινε την (άλλωστε προσιδιάζουσα στην φύση και βαρβαρική κατάστασή του) συμπεριφορά του Κυριάρχου ως

Κατακτητή. Η επιλογή της θέσης του Μυστρά δείχνει την βαρωνική επιβολή και καταπιεστική νοοτροπία του. Η συμπεριφορά αυτή ενισχύει με την σειρά της την αντίδραση του λαού προς την οθνεία κατοχή. Έτσι η Δυτική περίοδος σύντομα παρέρχεται χωρίς ουσιαστική επίδραση.

Αλλά σε ωρισμένα τμήματα των ηγετικών ομάδων έχει δημιουργηθεί η δοξασία της ιδιαίτερης σύνδεσης με την «Δύση» προς αντιμετώπιση της προβολής ισχύος από την «Ανατολή». Όμως η πολιτισμική ταυτότητα του Ελληνισμού αρνείται την αλλοτρίωση έναντι οποιουδήποτε προτερήματος συσχετισμού ισχύος στον χρόνο. Η τάση ωρισμένων ηγεσιών προς συμψηφισμούς και συμβιβασμούς πνεύματος και (δοξαζομένου) ιστορικού πλεονεκτήματος, ακυρώνεται λοιπόν εν τοις πράγμασι από την Βυζαντινή πολιτιστική δημιουργία και τον λαό. Εξ άλλου η τάση αυτή αποδεικνύεται έωλη από το 1204 και εξής είτε ευοδώνεται είτε όχι.

Οι δύο αετοί από Ανατολή και Δύση συναντώνται στους Δελφούς. Και ο ακλινής άξων του Ελληνισμού δεν ρέπει πολιτισμικά ούτε προς την μια ούτε προς την άλλη κατεύθυνση, νοηματοδοτώντας αμφότερες.

Η πολιτισμική ακμή του ύστερου Βυζαντίου συνδέεται με την ολοσχερέστερη κατάφαση του Ελληνισμού απέναντι της Δύσης. Συνοδεύεται όμως από έσχατη πολιτική, στρατιωτική, οικονομική κατάπτωση. Θα μελετήσουμε το ιδιαίτερο αυτό φαινόμενο και θα αναζητήσουμε τις αιτίες του.

Θα πρέπει να ερευνήσουμε την φύση και την σημασία της μετάπτωσης του συστήματος ισχύος καθ' όλο το μεγάλο οικείο γεωπολιτικό πεδίο, στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Και να συγκρίνουμε την μετάπτωση αυτή με την επικράτηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στον αρχαίο κόσμο. Να αναλύσω τον ρόλο και τα πεπρωμένα του Ελληνισμού κατά τις ιστορικές αυτές μεταβολές μεγάλης κλίμακος, κατά τις Τροπές της ιστορίας.

Στην μελέτη μας θα βοηθήσει ξελαγαρίζοντας τα πράγματα η σύλληψη του Παπαδιαμάντη στο σπουδαίο του Ελληνικό μυθιστόρημα «Η Γυφτοπούλα».

21 Μαΐου 2019